

ČESKOSLOVENSKÉ PRACOVNÍ SOUDY

Ladislav Vojáček¹

Zákon o pracovních soudech

Po opakovaně přerušené dlouhé přípravě schválilo v červenci roku 1931 Národní shromáždění zákon č. 131 Sb. z. a n., o soudnictví ve sporech z poměru pracovního, služebního a učebního (zákon o pracovních soudech).² Zákon především odstranil zděděný rakousko-uherský právní dualismus v řešení většiny pracovních sporů. Nové pracovní soudy přitom navazovaly na dřívější živnostenské soudy z české části společného státu, fungující podle zákona č. 218/1896 ř. z. Hlavní předností živnostenských soudů, která se přenášela i do nové úpravy, byla nesporně kombinace odborného prvku – nestranného soudce, znalého právního základu sporu i pravidel soudního řízení – a prvku laického, tj. přísedících z řad zaměstnanců a zaměstnavatelů, kteří do rozhodování vkládali především znalost pracovního prostředí. Nic na tom nezměnilo, že dřívější volbu přísedících nahradilo jejich jmenování předsedy vrchních soudů. Živnostenské soudy také dokázaly, což byla další jejich velká přednost, rozhodovat rychleji, a tedy i levněji, než řádné. Jejich název se však přežil, neboť působnost nových soudů se vztahovala na daleko širší okruh podniků, než byly jen živnostenské. O novém typu soudních orgánů také okamžitě vznikla poměrně bohatá literatura.³ A v roce 1936 začaly československé orgány připravovat podklady pro studii o československých pracovních soudech, kterou zamýšlela vydat Mezinárodní organizace práce.⁴

Podle nové právní úpravy na celém území státu vznikl nový druh mimořádných soudů – pracovní soudy – a vedle nich též u některých okresních soudů speciální oddělení pro pracovní spory (zkráceně budeme psát i pracovněprávní oddělení okresních soudů). Významné bylo, že síť nových soudů a oddělení měla být daleko hustší, než síť dřívějších živnostenských soudů a že se rozšířila jejich věcná působnost.

Zvláštní oddělení okresních soudů pro pracovní spory se konstituovala v místech, kde sice nebylo třeba mít zvláštní pracovní soud, ale pracovních spory tam napadaly poměrně často. Zrodila se jako kompromis k často vyslovovanému požadavku zřídit pracovní soudy v sídlech všech okresních soudů.

I když se věcná působnost pracovních soudů výrazně rozšířila, nenaplnila se představa z původní verze vládního návrhu, že budou příslušné pro všechny spory z pracovních poměrů, vzniklých na základě soukromoprávních smluv. Brzy se ukázalo, že v některých případech to objektivně nebylo vhodné, neboť platná úprava byla relativně nová a osvědčovala se, případně to naráželo na těžko překonatelné obtíže. Do zužování věcné působnosti zákona se ovšem promítly též partikulární zájmy určitých zájmových skupin, jmenujme jen zemědělské podnikatele nebo majitele činžovních domů.

Zákon byl na světě, ale pracovní soudy ne. K jejich aktivování a řádnému fungování bylo třeba ještě mnohé vykonat: rozhodnout o sídlech nových pracovních soudů a pracovních oddělení okresních soudů, personálně je zabezpečit, připravit pro ně materiální záze-
mí, vybrat a jmenovat příslušné pracovní soudy, k tomu všemu vydat příslušné prováděcí předpisy a samozřejmě pracovní soudy aktivovat.

Příslušnost pracovních soudů

Podle § 1, odst. 1 příslušelo pracovním soudům rozhodovat spory z pracovního, služeb-
ního a učebního poměru založeného soukromou smlouvou, vznikající mezi zaměstnancem
a zaměstnavatelem nebo mezi zaměstnanci téhož zaměstnavatele, a to bez ohledu na hod-
notu sporu. Jak jsme již uvedli, výlučnými orgány pro řešení pracovních sporů se nestaly,
přestože to tak bylo původně zamýšleno. V paragrafu § 1, odst. 2 a 3 vytkl zákonodárce
taxativním výčtem několik výjimek. Příslušnost jiných orgánů přitom v některých přípa-
dech stanovil jako obligatorní, jindy pouze jako fakultativní.

Protože se u výjimek stanovených paragrafem 1, odst. 2 a 3 zákona zastavíme, musíme
si celé ustanovení přiblížit. V § 1, odst. 2 zákonodárce zachoval obligatorní příslušnost
k rozhodování pracovních sporů vymezenou zákony o závodních a revírních radách při
hornictví (č. 144/1920 Sb. z. a n.), o hornických soudech rozhodčích (č. 170/1924 Sb. z.
a n.), o závodních výborech (č. 330/1921 Sb. z. a n.), paragrafem 2, písm. c) zákona
o labských plavebních soudech (č. 92/1924 Sb. z. a n.) a paragrafem 16 zákona, kterým se
upravují právní poměry domovníků (č. 82/1920 Sb. z. a n.). Z působnosti živnostenských
soudů vyňal také spory ze služebních a pracovních poměrů zaměstnanců státu (státních
podniků). Spory mezi zaměstnanci a zaměstnavateli mohly i nadále rozhodovat také roz-
hodčí výbory živnostenských společenstev (§ 122, odst. 2 živnostenského řádu pro české
země a § 208 živnostenského zákona pro Slovensko a Podkarpatskou Rus). Ustanovení
§ 1, odst. 3 umožňovalo založit v hromadné (kolektivní) pracovní smlouvě nebo podobné
úpravě, sjednané mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, příslušnost rozhodce.⁵

Při stanovení výjimek zákonodárce podle zpravodajů ústavněprávních výborů reflek-
toval zvláštnosti vývoje některých odvětví a to, že se některé nově přijaté úpravy v praxi
osvědčily. Ovšem jak výslovně upozornila zpráva ústavněprávního výboru Senátu, „*nut-
no pro právního historika konstatovati*“,⁶ že za některými výjimkami stály také politické
důvody. To je zpráva cenná, nicméně dveře do kuchyně, v níž se zákon připravoval,
pootvívá jen mírně a staví před osloveného právního historika hádanku, co konkrétně měl
zpravodaj na mysli.

Pojďme tedy trochu pátrat směrem k minulosti. Důvodová zpráva a vystoupení zpra-
vodaje ústavněprávního výboru nám moc nepomohou. Mohly by nasvědčovat, že širší
konsensus nepanoval u zachování dosavadní příslušnosti závodních výborů a rozhodčích
komisí zřízených podle zákona o závodních výborech a obecných soudů u domovníků
a o fakultativním rozhodování pracovních sporů rozhodčími výbory živnostenských spole-
čenstev. U všech ostatních případů totiž zákonodárce v důvodových zprávách uvedl nějaký
konkrétní důvod pro zachování jejich příslušnosti: vůči řešení sporů v hornictví nebyly
stížnosti, spory zaměstnanců státu a státních podniků se vyznačovaly zvláštní povahou
(spadaly do oboru „*více méně veřejného rázu*“⁷) a působnost labských plavebních sou-
dů se zakládala na mezinárodní smlouvě. Fakultativní možnost založit v hromadné pra-
covní smlouvě nebo podobné úpravě příslušnost rozhodce zákonodárce zavedl proto, „že

v některých oborech jest opatření takové obvyklé a nepovažováno za účelno podobné úmluvě v budoucnosti brániti“.⁸ Jenže konstatování důvodové zprávy můžeme interpretovat i přesně opačně: zpravodaj považoval za nutné uvádět v některých případech důvody právě proto, že ne všichni byli právě s těmito řešeními srozuměni.

Zajímavější indicie lze vyvodit z geneze příslušného ustanovení. Jak už jsme uvedli, v původních představách se s žádnými výjimkami nepočítalo. Když ale nahlédneme do návrhu, který vláda v roce 1925 posunula do Senátu, tam již výjimky najdeme. Z později vypočítaných případů osnova počítala s vynětím sporů, k jejichž rozhodování byly příslušné orgány, zřízené podle zákonů o závodních a revírních radách při hornictví (č. 144/1920 Sb. z. a n.) a o hornických soudech rozhodčích (č. 170/1924 Sb. z. a n.). Navrhovatelé také vyjímali „*spory ze služebních a pracovních poměrů poštovních a železničních zaměstnanců upravených služebními a pracovními řády, jakož i spory ze služebního a pracovního poměru mezi státem a zaměstnanci ve vojenských závoděch nebo jinak od vojenské správy zaměstnanými*“, tedy spory ze služebních a pracovních poměrů zaměstnanců státu, ovšem jen v těch oborech, v nichž stát uplatňoval monopol, a ve vojenských podnicích. V připravovaném vládním návrhu zákona z roku 1926 navrhovatelé přidali spory, k jejichž rozhodování byly příslušné orgány zřízené „*podle zákona ze dne 12. srpna 1921, č. 330 Sb. z. a n., o závodních výborech*“. Na konci dvacátých let agráři tvrdě bojovali za vynětí sporů zemědělských dělníků a jejich zaměstnavatelů.

Diskuse v obou sněmovnách parlamentu napoví ještě víc. Plyne z ní, že politicky motivovaným ústupkem v zájmu dosažení kompromisu jistě bylo vynětí sporů zaměstnanců státu a státních podniků, resp. alespoň zaměstnanců státních statků a průmyslových podniků, kde stát hospodařil čistě soukromoprávně a soutěžil se soukromým hospodářstvím.⁹ Nemělo totiž reálný základ a vystupovali proti němu i sociálnědemokratičtí poslanci a senátoři, jinak zákon podporující. Navíc pracovní spory těchto zaměstnanců dříve příslušely před živnostenské soudy. Stejně tak zaznívaly odůvodněné pochyby o vynětí pracovních sporů domovníků. Zpravodaj dr. Zikmund Witt se od tohoto řešení přímo distancoval konstatováním, že bylo přijato na „*přání činitelů politických*“.¹⁰ Jeho obhájci argumentovali, že poměr mezi domovníkem a vlastníkem domu není pracovním poměrem v tom smyslu, jaký měl na zřeteli zákon.

Zdá se tedy, že vážnějších námitek nebylo k zachování příslušnosti orgánů zřízených po vzniku republiky. Na rozhodování sporů osob zaměstnaných při plavbě (zákon o labských soudech plavebních) zřejmě tvůrci prvních návrhů pozapomněli, protože v tomto směru byli vázáni mezinárodní smlouvou, kterou museli respektovat.

Složení pracovních soudů

Složení pracovních soudů se oproti živnostenským v podstatě nezměnilo.¹¹ Senáty pracovních soudů se skládaly z předsedy, jímž byl soudce z povolání, a dvou laických přísedících. Na rozdíl od naší současné právní úpravy je delegovaly organizace zaměstnanců a zaměstnavatelů a k řízení se v zásadě povolávali podle své profese. Díky tomu měli k projednávání věci daleko užší vztah, než přísedící současní. Přísedících se přesto dotkly dvě podstatné a diskutované změny.

Nová úprava především podle vzoru rakouských živnostenských soudů a podle vyjádření zpravodajů i se souhlasem většiny zainteresované veřejnosti zaváděla místo jejich dřívější volby jmenování prezidenty vrchních soudů na návrh zaměstnaneckých a zaměst-

navatelských organizací. Tvůrci zákona si od změněné formy výběru celkem oprávněně slibovali větší kvalifikovanost vybraných osob, jednodušší přípravu celého procesu výběru a jeho menší nákladnost. Jak však dokládají dochované archiválie i stenoprotokoly z projednávání zákona, přívrženců dřívější volby přesto bylo po celou dobu přípravy zákona zejména na straně zaměstnanců a politické levice poměrně dost. V parlamentní diskusi proti jmenování proto zaznívaly pádné argumenty a nejen z řad revoltujících komunistů. Německý sociální demokrat Franz Palme například soudil, že „*nebezpečí, že se voleb může u různých politických stran využít k jejich politickým účelům, není velmi veliké, poněvadž návrhy pro volbu předsedících podávají odborové organizace, tedy zastupitelstva hospodářských zájmů*“ a naopak varoval, že „*při jmenování je zde naproti tomu nebezpečí, že bude na ně silně působiti politické smýšlení presidenta vrchního zemského soudu*“.¹² Německý nacionálně orientovaný poslanec Richard Köhler¹³ za volby na základě poměrného zastoupení plédoval i z obavy, že při jmenování budou předsedové vrchních soudů protežovat kandidáty české národnosti. Z těchto pohledů se pak jedinou výhodou zvoleného postupu jevila jeho menší nákladnost.

Obavy ze svévolného postupu předsedů vrchních soudů, motivovaného stranickými nebo národnostními důvody, však nebyly na místě. Při výběru předsedících hrály rozhodující roli ústředny odborových organizací zaměstnanců a zaměstnavatelů, neboť předsedové vrchních soudů byli vázáni nejen navrženými jmény, ale i jejich pořadím v návrhu příslušné organizace.

Druhý nový a problematický moment představovalo ustanovení o ochraně předsedícího pracovního soudu před propuštěním ze zaměstnání. Tu už obavy na místě byly. Podle návrhu z roku 1926¹⁴ musel k propuštění předsedícího dát souhlas pracovní soud, pokud nenastal důvod propuštění bez výpovědi. Definitivní znění však pouze prohlašovalo, že neplatné je propuštění předsedícího-zaměstnance z důvodu výkonu funkce předsedícího. I tvůrci tohoto ustanovení si byli vědomi nebezpečí snadno maskovatelné šikany, které v sobě skrývalo. Proto se od něj částečně distancovali, když zdůrazňovali, že jeho včlenění do textu bylo dalším z nutných kompromisů.

Řízení před pracovními soudy

Zákon přinášel také některé novinky v úpravě procesních otázek.¹⁵ Celá úprava měla směřovat ke zjednodušení a zrychlení jednání, aby spory mohly být vesměs vyřešeny v řádu dní. Konstrukce odvolacího řízení tomu však příliš neodpovídala.

Řízení před pracovními soudy probíhalo podle předpisů o řízení před okresními soudy ve sporných věcech, pokud ovšem zákon o pracovních soudech neobsahoval zvláštní ustanovení. Ta měla zajistit, aby spory mohly být v zásadě vyřešeny v jediném přelíčení. Odvolat se ke krajskému soudu, v jehož obvodu pracovní soud působil, bylo možné ve sporech, kde hodnota sporu převyšovala 300 Kč. Ve sporech s nižší hodnotou sporu mohl soud připustit odvolání, když došel k závěru, že rozhodnutí má zásadní význam. Odvolání tu bylo přípustné i tehdy, když bylo řízení ze stanovených důvodů zmatečné (pro účast vyloučeného člena soudu, nedostatečné obsazení soudu apod.). Při odvolání v pracovněprávních věcech neplatil zákaz novot. Celé řízení se – protismyslně, protože opak byl zájmem stran – pak prodlužovalo tím, že se prakticky celé odehrávalo znovu. Dovolání k Nejvyššímu soudu zákon připouštěl v zásadě ze stejných důvodů, z nichž bylo přípustné u řádných soudů (odlišnost se týkala potvrzujících rozsudků s hodnotou sporu nižší než 2000 Kč.).

Oproti řízení před dřívějšími živnostenskými soudy zákon o pracovních soudech umožňoval ve sporech s hodnotou předmětu sporu vyšší než 1000 Kč zastupování stran advokáty (§ 23, odst. 1). Zastupování advokáty připouštěl i v odvolacím řízení. Šlo o poměrně ožehavý problém, na který panovaly protichůdné názory. Mnozí v účasti advokátů viděli negativum, neboť se obávali umělého prodlužování sporů, a tedy i jejich zdražování. Jiní jejich účast vítali jako záruku lepší ochrany práv. Odstranění jakýchkoliv omezení se pochopitelně dožadovali advokáti a podporovaly je i některé jiné instituce.¹⁶ Diskutovalo se také o výši advokátských odměn při zastupování před pracovními soudy, a to z oprávněné a brzy potvrzené obavy z prodražení procesu.

Někteří advokáti se nehodlali se zavedenými omezeními smířit. Dokládá to podnět k novelizaci zákona o pracovních soudech z roku 1938, který vzešel od správního výboru Advokátní komory v Bratislavě. Ustanovení o zákazu zastupování ve sporech s hodnotou předmětu sporu nižší než 1000 Kč označil za „*pre advokátov ponižujúce*“.¹⁷

Na rozdíl od rozporných reakcí na účast advokátů pozitivní ohlas vyvolalo ustanovení, že strany může zastupovat také jakákoliv svéprávná osoba. To bylo významné především pro zaměstnance, protože na straně zaměstnavatelů pravidelně vystupovali jejich odborně připravení zaměstnanci. Se zvyšováním částek hodnoty sporu, na nichž závisela možnost odvolání, se spojovala obava, že velká část zaměstnanců pracujících za nízkou mzdu možnost přezkoumání řízení ztratí.

Jak je všeobecně známo, v době, kdy se projednával zákon o pracovních soudech, se připravoval i unifikovaný československý občanský soudní řád. Podle publikované verze jeho návrhu měl zákon o pracovních soudech i nadále zůstat v platnosti. Pro řízení před pracovními soudy by tedy nový občanský soudní řád, pokud by byl schválen v navrhované podobě, nepřinesl nic zásadně nového.¹⁸

Prováděcí předpisy

Prováděcí nařízení bylo třeba vydat k § 4 zákona (zřízení pracovních soudů), § 7 (jmenování přísedících), § 11, odst. 1 (výše náhrad přísedících), § 23, odst. 2 (sazby odměn advokátů) a § 39 (počátek účinnosti ustanovení o smírčí činnosti pracovních soudů). Vládě také příslušelo vydat jednacím řád pro pracovní soudy.

Zřizování pracovních soudů

Pracovní soudy se ustavily na základě vl. nař. č. 180/1931 Sb. z. a n., kterým se zřizují pracovní soudy a oddělení okresních soudů pro pracovní spory. Předsedy pracovních soudů a jejich náměstky a předsedy oddělení okresních soudů pro pracovní spory ustanovil na základě § 5, odst. 2 ministr spravedlnosti v roce 1932 výnosem č. 16908/32.

Při přípravě vládního nařízení 180/1931 Sb. z. a n. se – celkem předvídatelně – složitě hledala dohoda o počtu a sídlech pracovních soudů a oddělení okresních soudů pro pracovní spory. Zaměstnanecké organizace a ministerstvo sociální péče tlačily na co nejvyšší počty soudů. Zřízení pracovních soudů se dožadovaly i některé městské rady, například kroměřížská nebo jindřichohradecká.¹⁹ Zřizování nových soudů se naopak z pochopitelných důvodů bránilo Ministerstvo financí a příliš mu nebylo nakloněno ani Ministerstvo spravedlnosti. Musíme si uvědomit, že jsme na začátku třicátých let, kdy společnost už začala naplno pociťovat důsledky ekonomické krize. Je zajímavé a pro první

Československou republiku signifikantní, že i do tohoto problému se vloudil národnostní aspekt: Ministerstvo spravedlnosti oponovalo požadavkům na rozšíření počtu pracovních soudů mimo jiné i tím, že by se v početním poměru českých a německých soudů zvýhodnily německé soudy.²⁰

Podle odůvodnění vládního nařízení se nové pracovní soudy zřizovaly v místech se značným počtem zaměstnanců v průmyslu nebo s větším počtem zaměstnanců v jiných oborech, a to přibližně v obvodech, v nichž je alespoň 12 000 zaměstnanců. Zvláštní oddělení okresních soudů pro pracovní spory měla vznikat v místech, v jejichž obvodu je alespoň 8000 zaměstnanců, jejichž spory jsou podrobeny rozhodování pracovních soudů.²¹

Vláda na samostatné pracovní soudy přeměnila stávající živnostenské soudy (v Praze, Plzni, Liberci, Teplicích-Šanově, Ústí nad Labem, v Brně, Moravské Ostravě, Prostějově, Šternberku, Šumperku a v Krnově). Činnost zahájily 1. ledna 1932, resp. plynule navázaly na své dřívější působení, ovšem s novým názvem a s působností danou zákonem o pracovních soudech.

K bývalým živnostenským soudům přibýlo dvanáct nových pracovních soudů v obvodu vrchního soudu v Praze, čtyři v obvodu vrchního soudu v Brně, dva v obvodu vrchního soudu v Bratislavě a jeden v obvodu vrchního soudu v Košicích.²² Zvláštní oddělení pro pracovní spory se podle § 3, odst. 1 zřizovala u 51 okresních soudů v obvodu vrchního soudu v Praze, u 18 v obvodu vrchního soudu v Brně, u 12 v obvodu vrchního soudu v Bratislavě²³ a u dvou v obvodu vrchního soudu v Košicích.²⁴

Brzy se ukázalo, že objektivní překážky neumožní v dohledné době aktivovat všechny nové pracovní soudy a oddělení okresních soudů pro pracovní spory. Ministerstvo spravedlnosti se proto rozhodlo aktivovat je ve dvou etapách. Termín pro aktivaci prvních z nich stanovilo původně na 1. května 1932, avšak průtahy při výběru přísedících a problémy s materiálním zabezpečením nových soudů je přinutily, aby termín v ministerské vyhlášce posunulo na 1. září téhož roku. V této fázi vzniklo v zemi České deset nových pracovních soudů, v zemi Moravskoslezské čtyři a v zemi Slovenské tři. Zároveň se v Čechách konstitovalo 33 specializovaných oddělení okresních soudů pro pracovní spory, na Moravě a ve Slezsku třináct, na Slovensku šest a na Podkarpatské Rusi dva. Druhá skupina pracovních soudů (na Kladně a v Kolíně) a oddělení okresních soudů pro pracovní spory (17 v Čechách, 5 na Moravě a 6 na Slovensku) zahájila činnost 1. září 1934.

Ministerstvo spravedlnosti dostávalo řadu resolucí, požadujících urychlené ustavení zbylých plánovaných pracovních soudů, případně i zřízení dalších pracovních soudů nad rámec původních představ. Jeho úředníci si proto u vrchních soudů vyžádali přehledy o nápadu pracovněprávních věcí. Vesměs při tom dospěli k závěru, že nápad pracovněprávních sporů je malý na to, aby případný nový pracovní soud efektivně fungoval. Přesto vláda na základě požadavků zainteresovaných institucí nařízením č. 207/1935 Sb. z. a n. zřídila další oddělení okresních soudů pro pracovní spory: v Čechách čtyři, na Moravě a na Slovensku po třech.

Díky vytvoření husté sítě specializovaných pracovních soudů se před ně v následujících letech dostávala naprostá většina sporů z pracovního poměru založeného soukromou smlouvou. Z pracovních soudů se tak stal jednoznačně nejdůležitější článek stále ne zcela jednotného pracovního soudnictví. Naopak se výrazně zmenšil podíl (řádných) okresních soudů na řešení pracovních sporů. V koordinaci rozhodování pracovních soudů a řádných civilních soudů však vše nefungovalo, jak by mělo. Tak například advokát z Unhoště

dr. Stanislav Prášil upozorňoval, že kladenský pracovní soud řeší i pracovní spory z obvodu Okresního soudu v Unhošti, přičemž pracovní spory zároveň řeší i tento soud.²⁵

Jmenování přísedících a výše jejich náhrad

Podrobnosti k jmenování přísedících a jejich náhradníků z řad zaměstnanců a zaměstnavatelů upravila vláda nařízením č. 181/1931 Sb. z. a n., o jmenování přísedících pracovních soudů, včetně soudů odvolacích. Počty přísedících a jejich náhradníků u jednotlivých pracovních soudů a oddělení okresních soudů pro pracovní spory stanovilo Ministerstvo spravedlnosti svými výnosy.

Ve vládním nařízení měly být původně výslovně vyjmenovány instituce, které budou mít právo navrhopvat prezidentům vrchních soudů přísedící a jejich náhradníky.²⁶ Na základě návrhu ministerstva vnitřně²⁷ se v nařízení nakonec – stejně jako v zákoně o pracovních soudech – jen konstatovalo, že toto právo přísluší „ústředním odborovým organizacím zaměstnaneckým i zaměstnavatelským“ s tím, že Ministerstvo spravedlnosti výnosem ujednotí praxi prezidentů vrchních soudů při vyzývání k podávání návrhů.

Instrukce pro vrchní soudy bylo naléhavě třeba, protože sám zákonodárce nechtěně celý proces výběru řádně zkomplikoval. V 6, odst. 1 zákona o pracovních soudech a následně pak v § 2 nařízení č. 181/1931 Sb. z. a n., o jmenování přísedících pracovních soudů, jako navrhovatele přísedících uvedl „ústřední organizace zaměstnanecké i zaměstnavatelské“, byť logicky mělo jít o „ústřední odborových organizací zaměstnaneckých i zaměstnavatelských“. Tím odstartoval řadu nedorozumění, když prezidenti vrchních soudů museli odmítat různé ústřední organizace, hlásící se o právo navrhopvat přísedící.²⁸ Na druhé straně si například Odborové sdružení československé v říjnu 1932 oprávněně stěžovalo, že v některých obvodech na Slovensku (Bratislava, Trenčín, Banská Bystrica a d.) bylo jako navrhovatel opomenuto.²⁹

Na poradě svolané Ministerstvem spravedlnosti předložilo Ministerstvo sociální péče návrh zaměstnaneckých ústředí, které přicházely v úvahu pro navrhopvání přísedících a jejich náhradníků. Adepty za zaměstnavatelskou stranu prezentovalo Ministerstvo obchodu.³⁰ Konečný seznam pak ministerstvo sdělilo předsedům vrchních soudů. Mezi jednotlivé navrhovatele se měly počty přísedících rozdělit na základě dvou hledisek: počtu členů navrhujících organizací a počtu členů dotyčného „*odboru a oboru*“ v obvodu působnosti příslušného pracovního soudu. Odůvodnění vládního nařízení uvádělo i praktický příklad výpočtu počtu přísedících.³¹ Praxe ovšem později ukázala, že nelze spolehlivě zjistit počet členů navrhujících organizací.³²

Výběr a jmenování přísedících pracovních soudů a jejich náhradníků probíhaly v létě 1932.³³ Ministerstvo z praktických důvodů navrhovalo, i když pro to nebyla opora přímo v zákoně, aby oprávněně ústřední navrhovaly přísedící z osob s bydlištěm v obvodu příslušného soudu.³⁴ Problémy, tentokrát způsobené nedůsledností příslušných funkcionářů, vyvstaly zejména na Slovensku a Podkarpatské Rusi, odkud nedošly návrhy některých oslovených institucí vůbec, nebo vykazovaly vážné vady. Z toho důvodu nebyli v termínu jmenování přísedící pracovního soudu v Košicích a oddělení pro pracovní spory v Užhorodě a Mukačevě.³⁵ Jmenování se opozdila také v obvodu bratislavského vrchního soudu. Vážným problémem tu byla zejména skutečnost, že ne pro všechny soudy mohl být ustanoven plný počet přísedících, a to „*pre nedostatok návrhov vôbec, prípadne pre nedostatok vhodných návrhov*“.³⁶ Konkrétně z 348 přísedících bylo jmenováno jen 288 a ze

174 náhradníků jen 125. Vrchní soud pak k doplnění stanovených počtů zase hodlal oslovit jen ty ústředny, které své návrhy včas a řádně předložily (na straně zaměstnanců Československá obec dělnická, Republikánské ústředí zaměstnanecké a Odborové sdružení československé, na straně zaměstnavatelů Konfederace zaměstnanců republiky Československé a Krajský svaz kovodělných živností pro Slovensko a Podkarpatskou Rus) a ministerstvo s tím vyslovilo souhlas. Zpozdilo se však také jmenování u některých soudů v obvodu brněnského Vrchního soudu (u pracovních soudů v Novém Jičíně a v Olomouci, u oddělení okresního soudu v Blansku), protože chyběly informace z okresních úřadů o aktivním volebním právu navržených,³⁷ i v obvodu pražského Vrchního soudu.³⁸ Diskuse se rozpoutaly o přípustnosti jmenování prokuristů-právníků a advokátních koncipientů, ale právo být jmenováni jim nakonec upřeno nebylo.³⁹

Přisedlíci byli jmenováni tak, aby se mohli zúčastňovat jednání a spolurozhodovat podle své odbornosti. U jednotlivých soudů se za tím účelem měli rozdělovat do skupin: potravinářské, textilní, oděvní, kovodělné, soukromých zaměstnanců apod. Jak dokládají zprávy o zahájení činnosti pracovních soudů, v praxi se zpočátku takové skupiny ustavily pouze u větších soudů a ne vždy se dařilo zabezpečit účast přisedlicích z příslušné skupiny, zejména tam, kde nebyly plně obsazeny přepokládané počty přisedlicích a jejich náhradníků.⁴⁰

Náhradu hotových vydání a ušlého výdělku přisedlicích pracovních soudů upravilo ještě koncem roku 1931 vládní nařízení č. 217 Sb. z. a n. Zaměstnavatelé se při tom cítili znevýhodněni tím, že přisedlíci z řad zaměstnavatelů dostávali náhradu ušlého výdělku jen tehdy, pokud jim byly vyměřena výdělková daň z čistého výdělku nepřesahujícího 30 000 Kč.

Sazby odměn advokátů

Druhý odstavec § 23 ukládal vládě, aby nařízením stanovila zvláštní sazby advokátských odměn při zastupování před pracovními soudy. Ministerstvo spravedlnosti však s přípravou tohoto vládního nařízení příliš nespěchalo. V říjnu 1932 přiměly průtahy poslance Johanna Greifa, Richarda Köhlera a d. k podání interpelace, jíž se dožadovali, aby vláda urychleně splnila úkol, uložený v zákoně.⁴¹ Odvolávali se na neblahé zkušenosti z praxe, kdy zastupované zaměstnance často drtila neúnosná finanční zátěž spojená s vedením sporu.

Vláda vydala příslušné nařízení v listopadu 1932 (vl. nař. č. 170 Sb. z. a n., kterým se upravuje sazba odměn za zastupování advokáty v řízení před pracovními soudy a v řízení opravném). Existující stav však změnila jen nepatrně a interpelující poslance a zaměstnance asi příliš nepotěšila. Potvrdila totiž, že pro advokáty i před pracovními soudy v zásadě platí ustanovení vládního nařízení, kterým se ustanovují sazby pro výkony advokátů a jejich kancelářů (č. 95/1923 Sb. z. a n.), i připojený sazebník. Jen při hodnotě předmětu pracovního sporu nepřesahující 5000 Kč příslušel advokátům za některé úkony nárok na odměnu o 20 % nižší.

Smírčí činnost pracovních soudů

Řekli jsme, že pracovní soudy navazovaly na živnostenské. Z toho pohledu se zcela novým oborem působnosti pracovních soudů mělo stát smírčí a rozhodčí řízení v hromadných pracovních sporech, zahajované na žádost některé ze stran. Na žádost zaměstnaneckých organizací je ministerští legislativci včlenili už do první verze návrhu zákona z roku 1923.

Podle původní představy mohlo jednání před pracovním soudem vyústit až do vydání rozhodčího nálezu. Proti tomu se ovšem ostře postavily zaměstnavatelské organizace, proto bylo ustanovení o rozhodčí činnosti pracovního soudu vypuštěno. Ze smírčí činnosti pracovních soudů (§ 39) tvůrci návrhu navíc museli na podnět zemědělských kruhů vyjmout zemědělské a lesní podniky. Hlavním argumentem pro tuto výjimku byla skutečnost, že pracovní poměry v zemědělské a lesní výrobě zpravidla upravovaly směrnice s působností pro obvod celých zemí a že by parciální úpravy mohly na zemědělskou a lesní výrobu působit rušivě.

Při pozdějším projednávání zákona v parlamentu se k ustanovení o smírčím řízení při hromadných pracovních sporech stavěli poměrně rezervovaně i národně socialističtí a sociálně demokratičtí řečníci, ovšem z jiných důvodů než reprezentanti zájmů zaměstnavatelů při přípravě zákona. Po provedených změnách je považovali za neúměrně okleštěné a příliš nevěřili, že bude mít větší reálný význam. Komunisté smírčí řízení – ze svého pohledu oprávněně – označovali za stávkokazecké a namířené proti bojovným organizacím. Jeho smyslem totiž skutečně bylo hledání přijatelného kompromisu s cílem předcházet stávkám jako krajnímu nátlakovému prostředku, provázenému řadou vedlejších negativních dopadů.

Ustanovení § 39 nenabýlo účinnosti spolu s ostatními částmi zákona. Počátek jeho účinnosti měla stanovit vláda. Ustanovení o odložení účinnosti (§ 39, odst. 5) prosadilo Ministerstvo obchodu, které odmítalo angažmá rozhodčích soudů v hromadných pracovních sporech jako takové. Aby však odmítnutím souhlasu s ustanovením § 39 nezdržovalo projednávání celého zákona, ustoupilo, ale vymínilo si odložení účinnosti tohoto ustanovení s nadějí, že jeho uvedení do života bude i v budoucnu úspěšně bránit. A to se mu skutečně dařilo, takže pozdější pokusy Ministerstva spravedlnosti podporovaného i Ministerstvem sociální péče o aktivaci tohoto ustanovení se minuly účinkem⁴² a § 39 zůstal mrtvou literou zákona. Ministerstvo obchodu svým odporem zcela zřejmě hájilo zájem zaměstnavatelů, kteří se obecně snažili vyhybat smírčímu řízení, a to i tehdy, když jeho konání předepisovala kolektivní smlouva.

Jednací řád

Jednací řád pro pracovní soudy obsahovalo vládní nařízení č. 216 Sb. z. a n. z konce roku 1931.⁴³ Podle něj pro úřadování pracovních soudů v zásadě platily jednací řády soudů první a druhé stolice (v českých zemích nařízení min. spr. č. 112/1897 ř. z. a na Slovensku a Podkarpatské Rusi vl. nař. č. 99/1924 Sb.), pokud sám nestanovil jinak nebo pokud tomu nepřekážela odchylná organizace pracovních soudů. Pokud jde o vlastní řízení před pracovními soudy, apeloval na „*urychlení co největší*“ (§ 19, odst. 1).

Pracovní soudy v praxi

Uvedení zákona do života naráželo na řadu problémů. Hned po přijetí zákona některé okresní soudy v místech, kde měly být zřízeny pracovní soudy nebo oddělení pro pracovní spory, ale ještě nebyly aktivovány, odmítaly spory z pracovních sporů pro nepříslušnost. Upozornilo na to Odborové sdružení československé. Ministerstvo spravedlnosti pak „*přes to, že rozhodování o příslušnosti soudů ve sporech jest otázkou, která náleží judikatuře a kterou řešiti nejsou povolány úřady správné*“, a s ohledem na sku-

tečnost, „že stranám hledajícím právo vznikají těžké újmy“, považovalo za nutné o této nesprávné praxi informovat vrchní soudy.⁴⁴ Možná si bylo vědomo, že této situaci mohli jeho legislativci předejít lepším promyšlením ustanovení o nabytí účinnosti jednotlivých ustanovení zákona.

Některé soudy odmítaly žaloby zaměstnanců, podané až po skončení jejich pracovního poměru.⁴⁵ Jiné v důsledku nesprávného výkladu slova „*provize*“ nepřijímaly žaloby některých obchodních jednatelů.⁴⁶ Když v pracovních sporech rozhodovaly řádné soudy, vznikaly problémy a nejasnosti také z procesních odlišností, v českých zemích zejména v odvolacím řízení.⁴⁷ Za průtahy řízení často stálo nedostatečné personální zabezpečení soudů, zejména odvolacích senátů. Z toho se zrodila myšlenka odvolací řízení podstatně novelizovat. Brněnský vrchní soud dokonce v souvislosti s přípravou novelizace procesních předpisů z těchto a podobných nedostatků dovozoval, že nejlepším řešením by bylo zrušení pracovních soudů. Jelikož si byl vědom, že je to politicky neprůchodné, navrhoval alespoň úplné přizpůsobení odvolacího řízení principům platným pro řádné soudy.⁴⁸

Časté a rozmanité výhrady zaznívaly ve vztahu k laickým přísedícím. Někdy směřovaly vůči instituci (nákladnost), jindy vůči střídání přísedících v určitém konkrétním řízení, které jeho průběh komplikovalo a prodlužovalo,⁴⁹ jindy zase vůči konkrétnímu chování přísedících (podléhání stranickým vlivům, malý zájem o případ) nebo vůči jejich špatnému přidělování k případům (pořadí přísedících, jejich povolávání několikrát za den apod.). Důsledkem bylo, že se někteří zaměstnavatelé zdráhali přísedící uvolňovat a že soudci apelovali na strany, aby se účasti přísedících vzdaly. Souvisely s tím i občasně protiprávní situace, když pracovní soudy rozhodovaly bez přísedících, aniž by se jich obě strany sporu vzdaly.⁵⁰ Problémy s povoláváním laických přísedících zviditelnilo (a prohloubilo) rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. listopadu 1937 Rv I 886/37 (č. 16 458 Váž. Sb.) o obsazení pracovního nebo odvolacího pracovního soudu, které prohlásilo za zmatečné soudní řízení, při němž nejsou laičtí přísedící téhož nebo podobného povolání.⁵¹ Jak dokládají archiválie,⁵² Ministerstvo spravedlnosti se snažilo hledat řešení, ale dostávalo se do finanční pasti. Většina vhodných opatření (důsledné dodržování předpisů, zejména přesné zvaní přísedících podle profesí, dále dokončení jmenování laických přísedících nebo zlepšení postavení soudců pracovních soudů, oddělení okresních soudů pro pracovní spory a odvolacích senátů) znamenala zvýšení nákladů řízení a na ně se v tíživých třicátých letech nedostávalo prostředků. Dílčí východisko ministerstvo našlo v novelizaci ustanovení o povolávání přísedících.

Některé soudy také otálely s ustavením výborů přísedících (§ 40, odst. 4 zákona o pracovních soudech), které se měly podílet na přípravě dobrých zdání pro ústřední úřady.⁵³

Vážné problémy trochu jiného rázu se v počáteční fázi nahromadily na Slovensku, kde soudy ani správní orgány zřejmě nebyly nové instituci příliš nakloněny. Tak se stalo, že bratislavský vrchní soud nejméně ve dvou případech rušil rozsudky nižších instancí (okresních soudů rozhodujících na základě § 42 zákona o pracovních soudech). Šlo při tom o spory plynoucí ze skutečností, které nastaly po nabytí účinnosti zákona o pracovních soudech. Vrchní soud totiž vyslovil právní názor, že věci neměly být řešeny pořadem práva, nýbrž paritními komisemi při okresních úřadech. Odkazoval na ustanovení § 3 nařízení Ministra s plnou mocí č. 64/1920 Ú. n. a § 5 č. 3/1923 Ú. n. a vůbec nebral v úvahu, že podle § 44 zákona o pracovních soudech tyto předpisy pozbyly platnosti.⁵⁴ Přestože šlo o zjevně protiprávní postup, nebylo právního nástroje k jeho nápravě a žalujícím

zaměstnancům, kterým nižší soudní instance daly věcně za pravdu, celá záležitost přinesla jen výdaje. Ministerstvo mohlo pouze bratislavský vrchní soud upozornit na nesprávnost takového postupu.

Na druhém konci Slovenska, v Michalovcích, se po přijetí zákona o pracovních soudech podobně jako v případech, na které upozorňovalo Odborové sdružení československé, neměli zemědělství i řemeslničtí dělníci na koho obrátit. S odvoláním na to, že má rozhodovat pracovní soud, přestala od začátku roku 1932 fungovat paritní komise při okresním úřadě.⁵⁵ Okresní soud ovšem podle Okresní odborové rady žaloby deputátních dělníků odmítal. Ostatní zaměstnance prý předseda okresního soudu nabádal, aby své žaloby odvolali. Pokud je přesto podali, ležely dlouhé měsíce na okresním soudě, aniž by se cokoliv dělo. Okresní soud se proti nařčením z průtahů ohradil, ale výtky zcela bezdůvodně jistě nebyly.⁵⁶ Podotýkám, že oddělení okresního soudu pro pracovní spory v Michalovcích bylo aktivováno až na základě vl. nař. č. 24/1934 Sb. z. a n., tj. až k 1. září 1934, takže tato specifická situace trvala dlouhé měsíce.

Nespokojené hlasy se však ozývaly i z řad zaměstnavatelů, kteří se ke specializovaným soudům pro pracovní spory už dříve stavěli spíše rezervovaně. Ministerstvo obchodu si jako jejich mluvčí nejednou na rozhodování pracovních soudů stěžovalo. Soudci prý naléhali na smír, i když byl spor vyvolán svévolně, a příliš často udělovali tzv. „*právo chudých*“, což podle názoru zaměstnavatelů jen podněcovalo zaměstnance k vyvolávání zbytečných sporů. Soudcům vytýkali, že dávají více slechu zaměstnancům než zaměstnavatelům.⁵⁷ Ministerstvo spravedlnosti tyto výtky vesměs odmítlo, nicméně dokazují, že v době stále doznívající hospodářské krize se negativní náhled části podnikatelských kruhů na působení specializovaných soudů pro pracovní spory dále prohloubil. Ministerstvo zemědělství zase tlumočilo obdobné výhrady zemědělských podnikatelů. Podle nich se pracovní soudy staly „*u nesvědomitých zaměstnanců jen prostředkem k vymáhání neodůvodněných nároků a tím postrachem všech zaměstnavatelů, i těch nejlepších, kteří vždy přesně plní své závazky vůči svým zaměstnancům*“.⁵⁸

Přes tyto a podobné porodní bolesti lze konstatovat, že se pracovní soudy osvědčily. Dokazují to statistiky jejich činnosti a nakonec i poválečná diskuse o obnovení pracovního soudnictví. Především relativně rychle a úspěšně řešily podstatně více pracovních sporů, než dřívější živnostenské soudy, podle jejichž vzoru vznikly. Obraceli se na ně zejména zaměstnanci („*pomocníci nebo dělníci*“), pro něž bylo rychlé vyřešení sporu často otázkou zajištění obživy pro celou rodinu. Významné bylo také jejich zavedení na Slovensku a Podkarpatské Rusi.

Když porovnáme roční nápady živnostenských soudů a pracovních soudů je jasně zřejmé, že od roku 1932 specializované soudy či senáty řešily daleko větší procento pracovních sporů než dříve. Statistika pracovněprávních sporů řešených před okresními soudy se sice nevedla, takže neznáme jejich absolutní počty v jednotlivých letech, ale prudký „skok“ čísel pro roky 1931 a 1932 je dostatečně průkazný. Při porovnávání ovšem musíme vycházet jen z dat z obvodů vrchních soudů v Praze a v Brně, protože na Slovensku živnostenské soudy nefungovaly.

Tedy slíbená statistická čísla. *Zprávy Státního úřadu statistického* sledovaly činnost živnostenských soudů od roku 1922. Lze konstatovat, že počet nově napadnutých věcí do roku 1931 v zásadě – s výjimkou let 1923 a 1926 – rostl (v roce 1922 činil 6098 případů, pak výrazně klesl na 5155 a následně stoupal až k 7815 v roce 1931.⁵⁹ Ovšem v roce 1932,

tedy po zřízení pracovních soudů a oddělení okresních soudů pro pracovní spory, v obvodech vrchních soudů v Praze a v Brně napadlo 14 320 věcí. Pak jejich počet ještě stoupl až k 18 926 v roce 1935, aby v následujících dvou „měřitelných“ letech poměrně prudce klesl na 15 722 věcí v roce 1937.⁶⁰ Stále však dvojnásobně převyšoval nejvyšší počet věcí, které se v průběhu jednoho roku nově dostaly před živnostenské soudy (v roce 1931).

Na příkladu statistiky za rok 1935 si ještě ukážeme některé hodnoty, které se v relativních číslech nijak zásadně nelišily. V uvedeném roce u pracovních soudů a oddělení okresních soudů pro pracovní spory v celé republice napadlo 23 115 věcí (z toho v českých zemích 18 926). S převzatými případy z předchozího roku jich bylo 25 599. Vyříditi se podařilo 23 337 věcí (91,2 %), takže do následujícího roku se přeneslo 2262 kauz. Kontradiktorním rozsudkem vyřídili 4754 věcí, smírem 6630 věcí a zbytek rozsudky pro zmeškání, uznání a vzdání se nároku, případně jinými způsoby. Jednoznačně převažovaly žaloby zaměstnanců a učňů (21 935 a 187, tj. 94,9 % a 0,8 %), zaměstnavatelé žalovali pouze v 993 případech (4,3%).⁶¹

V diskusi po druhé světové válce jasně převažovaly hlasy požadující aktivování pracovních soudů.⁶² Například zainteresované Ministerstvo sociální péče, když se ohrazovalo proti tomu, že nebylo přizváno k projednání osnovy vládního nařízení, na základě něž se měla obnovit činnost pracovních soudů a oddělení okresních soudů pro pracovní spory (č. 204/1947 Sb.), konstatovalo, že podle jeho názoru „*znamená instituce pracovního soudnictví pokrok ve vývoji soudnictví*“ a „*na jeho rozvoji má ministerstvo zájem*“.⁶³ Za obnovení pracovních soudů se plédovalo také v tisku. Například v Právu lidu konstatoval dr. O. Fantl, že po obnovení pracovních soudů volají „*kruhy zaměstnanecké i zaměstnavatelské, jakož i soudci sami*“.⁶⁴ Ve Svobodném slovu zase autor článku Potřeba pracovních soudů vyvodil potřebu rychlého obnovení pracovních soudů ze způsobu řešení konkrétních pracovněprávních kauz.⁶⁵

Novelizace zákona

V době první republiky byl zákon o pracovních soudech novelizován dvakrát. Obě novelizace souvisely s nedokonalou úpravou situace, kdy v pracovních sporech rozhodoval okresní soud (§ 42 zákona o pracovních soudech). Novelizace obsažená v čl. IV. zákona č. 251/1934 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákonů o občanském řízení soudním, o řízení exekučním a o řízení nesporném, upřesňovala procesní postupy v případě, že místo pracovního soudu rozhodoval okresní soud. O dva roky později se zákon č. 161/1936 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákonů o občanském řízení soudním, o řízení exekučním a o soudní organizaci, v čl. IX. opět zaměřil na jednání okresního soudu místo soudu pracovního a upravil proceduru, která měla před začátkem jednání vyřešit otázku, zda jde o pracovní spor vedený podle ustanovení zákona o pracovních soudech.

Další novelizace pocházejí z doby nesvobody. V roce 1938 vl. nař. č. 280 Sb. z. a n. upřesnilo postup při povolávání přísedících podle odbornosti, které od počátku působilo vážné problémy. Novela z následujícího roku (vl. nař. č. 308/1939 Sb. z. a n.) se pojila k prvorepublikovým novelizacím. Nahradila je novým zněním § 42, dále u sporů, ve kterých hodnota sporu nebyla vyšší než 300 K, rozšířila možnost odvolat se a komplexně upravila materii odvolacího řízení (nové znění dostaly § 31, 32, 33, odst. 1, 34, odst. 1).⁶⁶

Zánik pracovních soudů

Pracovní soudy přestaly v českých zemích reálně fungovat v roce 1944, když proktorátní ministr spravedlnosti v § 4 nařízení č. 194 Sb. z. a n., o zjednodušení justiční organizace, dnem 14. ledna 1944 činnost pracovních soudů zastavil. Zrušeny však nebyly a procesní ustanovení zákona o pracovních soudech se i nadále používala při rozhodování okresních soudů v pracovních sporech.

Takto navozený stav přetrval i po osvobození, kdy se ovšem předpokládalo, že pracovní soudy začnou znovu fungovat. K obnovení pracovních soudů směřovalo i přijetí zákona č. 105/1947 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení o soudní organizaci a o příslušnosti a řízení v občanských věcech právních. Zákon zrušil předchozí novely a nahradil je novou úpravou jimi dotčených ustanovení (nové znění dostaly § 16, odst. 2, 31, 32, 33, odst. 1, 34, odst. 1 a § 42). Smyslem bylo zejména rozšířit působnost změn provedených v době nesvobody i na Slovensko. Novela zavedla i některá další speciální ustanovení pro Slovensko, nutná s ohledem na odlišnosti v civilním soudním řízení na Slovensku, a reagovala na zrušení bagatelního řízení. Pro budoucnost mělo být významné, že vláda umožnila rušit pracovní soudy a oddělení okresních soudů pro pracovní spory, pokud zanikly podmínky pro jejich zřízení. K provedení tohoto zákona vláda 2. prosince 1947 vydala nařízení č. 204/1947 Sb., kterým se obnovuje pracovní soudnictví v zemích České a Moravskoslezské a mění jeho organizace.

Termín pro obnovení činnosti pracovních soudů stanovilo vládní nařízení na 1. ledna 1948. Po únorovém mocenském zvratu se však začal urychleně připravovat zákon o zlidovění soudnictví č. 319/1948 Sb. a ten pracovní soudy a zákon č. 131/1931 Sb. z. a n. ve znění pozdějších novel s účinností od 1. února 1949 definitivně zrušil (§ 141, bod 3 a § 142, bod 27). V § 30 stanovil, že „*náležejí před okresní soudy i občanské věci právní přikázané podle dosavadních předpisů v první stolici ... pracovním soudům (dále jen pracovní spory)...*“. Pracovních sporů se výslovně dotkl i § 32, upravující místní příslušnost („*pro pracovní spory [je] místně příslušný i soud, v jehož obvodě je závod nebo provozovna, nebo soud, v jehož obvodě se má nebo měla konati práce nebo platit mzda nebo jiné služební platy*“). Zajímavou kuriozitou tak je dopis Okresního soudu v Trutnově Ministerstvu spravedlnosti z 22. prosince 1948, tedy ze dne, kdy Národní shromáždění přijalo zákon o zlidovění soudnictví. Soud v něm ministerstvu oznamoval, že krátce předtím „*přisedící Karel Kraus, tajemník ÚRO v Trutnově, složil dne 10. prosince 1948 předepsaný slib a zároveň předložil osvědčení o národní a státní spolehlivosti*“.⁶⁷

Zrušení pracovních soudů bylo svým způsobem logickým důsledkem úpravy účasti soudců z lidu v soudním řízení a snahy zákonodárce o celkové zjednodušení soudní organizace. Zároveň však plynulo i z postojů radikální prvorepublikové levice, které převzala i poúnorová právní věda.⁶⁸ Například v učebnici z konce padesátých let se lze dočíst, že je buržoazní stát vytvořil pouze proto, „*aby rozptýlil ... nedůvěru u méně uvědomělých dělníků*“.⁶⁹

Závěr

Jak jsem se snažil ukázat, činnost pracovních soudů, oddělení okresních soudů pro pracovní spory, okresních soudů rozhodujících podle zákona o pracovních soudech i odvola-

cích instancí nebyla bez problémů. I když jsem upozorňoval především na obtíže, nemohou překrýt to pozitivní: úprava z roku 1931 – s rozšířením působnosti pracovních soudů oproti dřívějším živnostenským soudům a se zachováním účasti přisedících z řad zaměstnanců a zaměstnavatelů a úspornějšího řízení – v zásadě odpovídala potřebám zainteresovaných subjektů, resp. především zaměstnanců, pro něž bylo rychlé vyřešení sporu často existenční záležitostí. V neklidných třicátých letech tak přispívala k uchování potřebného sociálního smíru ve společnosti.

A ještě trochu aktuálně. Jedním ze specifík pracovních soudů byla účast laických přisedících. Také náš současný občanský soudní řád předepisuje v § 36a, odst. 2 pro rozhodování pracovní sporů v první instanci účast přisedících, tedy senátní rozhodování. To však čas od času zpochybňují sami soudci nebo funkcionáři Ministerstva spravedlnosti: zjednodušeně řečeno, přisedící jsou drazí a zdržují. Argumentuje se i rozporem současné úpravy s ústavou. Zejména v souvislosti s přípravou nového občanského soudního řádu se tak nabíjí otázka, proč vlastně dnes mají v pracovních sporech spolurozhodovat laici?

V předlistopadovém období, když se obnovovalo řízení před samosoudcem, zdůvodnil zákonodárce zachování senátního rozhodování pracovních sporů tím, že v řízení před okresním soudem v pracovních věcech se ve větší míře posuzují faktické skutečnosti.⁷⁰ Uvedl tedy důvod, který už „za Rakouska“ vedl ke zřízení instituce laických přisedících a který je podle mého názoru relevantní stále. Přesto souhlasím, že současný přisedící problémem jsou.

Než však řekneme, že přisedící nechceme, měli bychom se zamyslet, zda musí laičtí přisedící nutně vypadat jako ti současní. Zdá se totiž, že dnes máme před očima jen toho současného přisedícího. V diskusi k článku Vojtěcha Šimíčka „*Odvolení přisedících – přehlížená protiústavnost*“ ze 4. října 2009 na blogu *Jiné právo*⁷¹ napsal Vojtěch J. Cepl, že „*problém přisedících ... má podobu záhadného historického residua, které se kdoví proč drží v pracovních sporech*“. Ptám se, proč záhadného residua, když se k prvorepublikové právní tradici, třeba v souvislosti s platným občanským zákoníkem, tak vehementně hlásíme? Nebo jiný příklad: nespolehlivá Wikipedie⁷² pod heslem *Přisedící* sice připomíná i prvorepublikovou tradici této instituce, nikoliv však ve spojení se živnostenskými a pracovními soudy. Také v různých diskusích jsou přisedící viděni především prizmatem trestního řízení, což je do jisté míry pochopitelné s ohledem na malou četnost pracovních sporů. V důsledku toho všeho se však prezentují jen jako nedokonalý pozůstatek po porotním rozhodování nebo po soudcích z lidu (s nimiž skutečně mají mnoho společného⁷³). Podíváme-li se do komentářů, „Beckův“⁷⁴ ani „soudcovský“⁷⁵ si problematiky účasti přisedících při řešení pracovních sporů vůbec nevšímají (§ 36a občanského soudního řádu). Zřejmě proto, že otázku, proč právě v pracovních sporech stále rozhoduje senát s účastí laiků, nepovažují pro uživatele prakticky pojatého komentáře za zajímavou, nebo předpokládají brzké odstranění tohoto specifika.

Tedy: i když nespokojenost s postavením a působením přisedících převládá, musíme se ptát: když sáhne k tomu nejjednoduššímu řešení a přisedící zrušíme, nevylijeme s vaničkou i dítě? Je jádrem pudla samotná účast laiků při rozhodování pracovních sporů, nebo spíše její současná podoba? Podle mne to druhé. Nebylo by tedy lepší, než přisedící rychle zrušit, zamyslet se, zda tu instituci nelze vylepšit?

Poznámky

- ¹ Prof. JUDr. Ladislav Vojáček, CSc., katedra dějin státu a práva Právnické fakulty MU v Brně. Článek vznikl v rámci interního fakultního projektu *Konfliktní společenství* (hlavní řešitelka Mgr. et. Mgr. Naďa Štachová, Ph.D.).
- ² Text zákona s důvodovou zprávou a dalšími dokumenty z jednání parlamentních orgánů in HLAVÁČEK, Jaromír (ed.): *Pracovní soudy. Zákon ze dne 4. července 1931, č. 131 Sb. z. a n. o soudnictví ve sporech z poměru pracovního, služebního a učebního (o pracovních soudech) se sněmovními materiáliemi a rejstříky*. Praha: nákladem společné ústředny svazů zaměstnaneckých Odborového sdružení československého, 1931. Komentovaný zákon a prováděcí předpisy též in FREUDENFELD, František – KASANDA, Jan: *Pracovní právo republiky Československé*. Praha: V. Linhart, 1938, s. 738–786. Materiály, vážící se k přípravě zákona a jeho prováděcích předpisů a k fungování nové právní úpravy obsahují především kartony 584 až 589 fondu Ministerstvo spravedlnosti 1918–1945, č. 832 (dále jen MSpr), uloženého v Národním archívu v Praze.
- ³ Vedle titulů použitých v jednotlivých poznámkách BUDNÍK, Josef: Hromadné spory. *Pracovní právo*, X (IV)/1931, s. 122 a násl.; E. T., Zastupování chudých před pracovními soudy. Česká advokacie, roč. XVII/1931–1932, s. 41 a násl.; POLÁK, František: *Pracovní soudnictví*. Praha: Obchodní družstvo českých knihkupců. [s. a.]; PROHASKA, Edmund: Die Arbeitsgerichte. *Richterzeitung*, XV/1932, s. 35 a násl.; PUŽMAN, Jaroslav: Zjednodušení soudní příslušnosti ve sporech z pracovních poměrů. Česká advokacie, roč. XVI/1930, s. 155 a násl.; ŘÍHA, Jaroslav: *Gesetz über die Arbeitsgerichte samt Durchführungsverordnungen und Erläuterungen*. Liberec: Bratři Stiepelové, 1932; týž, *Pracovní soudy. Soubor všech předpisů týkajících se pracovního soudnictví se sněmovními materiáliemi*. Praha: V. Linhart, 1932; STRÁNSKÝ, Richard: Einige Bemerkungen zum Arbeitsgerichtsgesetze. *Prager Archiv für Gesetzgebung und Rechtsprechung*, 1932, s. 145 a násl.; ŠTAJGR, František: *Organizace a příslušnost pracovních soudů*. Bratislava: PF UK, 1933; VÁŽNÝ, František: *Pracovní soudy*. Brno: Čs. A.S. „Právník“, 1934; VOSKA, Jaroslav: Zákon o pracovních soudech. *Sociální revue*, XI/1931, s. 577 a násl. Další drobné články byly publikovány například v *Soudcovských listech*.
- ⁴ K tomu podkladové materiály in Národní archiv, fond MSpr (832), kart. 2099.
- ⁵ K příslušnosti pracovních soudů například BUDNÍK, Josef: Úmluva o vyloučení příslušnosti pracovních soudů. *Pracovní právo*, roč. X (IV)/1931, s. 108–110; HAAS, Viktor: O služebním poměru a příslušnosti pracovního soudu. *Pracovní právo*, roč. XI (V)/1932, s. 113–115.
- ⁶ Zpráva I. ústavně-právního výboru II. rozpočtového výboru k vládnímu návrhu zákona (tisk 352) o soudnictví ve sporech z poměru pracovního, služebního a učebního (o pracovních soudech); www.senat.cz, Historické tisky a stenoprotokoly; Senát Národního shromáždění R. Čs. r. 1931, III. volební období, 4. zasedání, tisk 473. Na pozdější rozbor právními historiky se zpravodaj ústavně-právního výboru, sociální demokrat dr. Z. Witt, odvolával i ve svém vystoupení v Senátu NS.
- ⁷ Vystoupení zpravodaje dr. Mareše ke Zprávě výborů ústavně-právního a rozpočtového k usnesení Senátu (tisk sněm. 1216) o vládním návrhu zákona (tisk sen. 352 a 473) o soudnictví ve sporech z poměru pracovního, služebního a učebního (o pracovních soudech) (tisk 1279); www.psp.cz, Digitální knihovna, NS RČS 1929–1935, Poslanecká sněmovna, Stenoprotokoly, 136. schůze, 3. července 1931.
- ⁸ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o soudnictví ve sporech z poměru pracovního, služebního a učebního (o pracovních soudech); www.senat.cz, Historické senátní tisky, Senát Národního shromáždění R. Č. r. 1930, III. volební období, 3. zasedání, tisk 352.
- ⁹ Německý křesťanský sociál Friedrich Stolberg v té souvislosti uvedl, že stát hospodářá na jednom milionu hektarů půdy, 42 pilách, 3 cukrovarech, 13 vinopalnách, 8 pivovarech, 5 mlýnech, 4 mlékárnách, 7 cihelnách, lomech a jiných podnicích; (www.senat.cz, Historické tisky a stenoprotokoly, Senát Národního shromáždění R. Čs. r. 1931, III. volební období, 4. zasedání. Těsnopisecká zpráva o 101. schůzi Senátu Národního shromáždění republiky Československé, 9. června 1931).
- ¹⁰ www.senat.cz, Historické tisky a stenoprotokoly, Senát Národního shromáždění R. Čs. r. 1931, III. volební období, 4. zasedání. Těsnopisecká zpráva o 101. schůzi Senátu Národního shromáždění republiky Československé, 9. června 1931.
- ¹¹ Základní informaci o organizaci pracovních soudů podal odborový přednosta Ministerstva spravedlnosti J. Voska in VOSKA, Jaroslav: Organizace pracovních soudů. *Pracovní právo*, roč. X (V)/1932, s. 37–41.
- ¹² Těsnopisecká zpráva o 101. schůzi Senátu Národního shromáždění republiky Československé, 9. června 1931; www.senat.cz, Historické tisky a stenoprotokoly, Senát Národního shromáždění R. Čs. r. 1931, III. volební období, 4. zasedání. Těsnopisecká zpráva o 101. schůzi Senátu Národního shromáždění republiky Československé, 9. června 1931.
- ¹³ Podle obsahu vystoupení je zřejmé, že šlo o člena Deutschen national-sozialistischen Arbeiterpartei Richarda Köhlera, nikoliv o jeho kolegu Antona Köhlera, člena Bund der Landwirte.
- ¹⁴ § 11, odst. 4 vládního návrhu zákona o soudnictví ve sporech z poměru pracovního, služebního a učebního (o pracovních soudech); www.senat.cz, Historické senátní tisky, Senát Národního shromáždění R. Č. r. 1926, II. volební období, 2. zasedání, tisk 80.
- ¹⁵ Základní informaci o procesních ustanoveních podal VOSKA, Jaroslav: Řízení před pracovními soudy. *Pracovní právo*, roč. X (IV)/1931, s. 105–108.

- 16 Texty stanovisek subjektů, oslovených v roce 1923, a sumarizující přehled připomínek (rukopis); Národní archiv, fond MSpr, kart. 584.
- 17 Námět na novelizaci zákona o pracovních soudech z 24. května 1938; Národní archiv, fond MSpr, kart. 588.
- 18 Československé procesní zákony (publikované texty návrhu uvozovacího zákona k zákonu o soudní příslušnosti a k civilnímu řádu soudnímu, zákona o soudní příslušnosti, civilního soudního řádu a důvodové zprávy k nim se Srovnávacím přehledem; s. a., s. 1.).
- 19 Upozornění Ministerstva spravedlnosti, zasláné Ministerstvu sociální péče; Národní archiv, fond MSpr, kart. 587.
- 20 Z porady k prováděcím předpisům 25. listopadu 1931; Národní archiv, fond MSpr, kart. 587.
- 21 Návrh vládního nařízení o zřízení pracovních soudů; Národní archiv, fond MSpr, kart. 587.
- 22 Podle § 2, odst. 1 vznikly v obvodě vrchního soudu v Praze pracovní soudy v Aši, Českých Budějovicích, Děčíně, Hradci Králové, Jablonci nad Nisou, Karlových Varech, Kladně, Kolíně, Mladé Boleslavi, Náchodě, Pardubicích a Trutnově, v obvodě vrchního soudu v Brně pracovní soudy v Jihlavě, Novém Jičíně, Olomouci a Opavě, v obvodě vrchního soudu v Bratislavě pracovní soudy v Bratislavě a Žilině a v obvodě vrchního soudu v Košicích pracovní soud v Košicích.
- 23 Tu se vládě do textu vloudila dost zásadní chyba, protože dva z těchto soudů – v Michalovcích a v Prešově – patřily do obvodu vrchního soudu v Košicích.
- 24 Eugen Wagner upozornil na některé odlišnosti dané používáním jiných procesních předpisů na Slovensku a Podkarpatské Rusi (WAGNER, Eugen. Pracovní soudnictvo na Slovensku a Podkarpatskej Rusi. *Pracovní právo*, roč. XI (V)/1932, s. 1–3).
- 25 Stížnost advokáta JUDr. S. Prášila; Národní archiv, fond MSpr, kart. 588.
- 26 Osnova vl. nař. ze dne 31. srpna 1931, č. j. 38533/31; Národní archiv, fond MSpr, kart. 586.
- 27 Zápis z porady na Ministerstvu spravedlnosti o prováděcích nařízeních, leden 1931; Národní archiv, fond MSpr, kart. 587.
- 28 Celý soubor stížností viz Národní archiv, fond MSpr, kart. 586.
- 29 Stížnost Odborového sdružení československého; Národní archiv, fond MSpr, kart. 586.
- 30 Jmenování přísedících pracovních soudů, dopis z 9. února 1932; Národní archiv, fond MSpr, kart. 586.
- 31 Odůvodnění vládního nařízení ze dne ... 1931 o jmenování přísedících pracovních soudů; Národní archiv, fond MSpr, kart. 585.
- 32 Závady v pracovním soudnictví, k č. j. 8761/36-10, 30. května 1936; Národní archiv, fond MSpr, kart. 589.
- 33 Informace jednotlivých vrchních soudů; Národní archiv, fond MSpr, kart. 586.
- 34 Porada k prováděcím předpisům z 25. listopadu 1931; Národní archiv, fond MSpr, kart. 587.
- 35 Informace prezidenta vrchního soudu v Košicích z 3. srpna 1932; Národní archiv, fond MSpr, kart. 586.
- 36 Informace prezidenta vrchního soudu v Bratislavě ze 4. srpna 1932; Národní archiv, fond MSpr, kart. 586.
- 37 Informace prezidenta vrchního soudu v Brně z 30. srpna 1932; Národní archiv, fond MSpr, kart. 586.
- 38 Informace o zahájení činnosti pracovních soudů v obvodu vrchního soudu v Praze ze 4. ledna 1933; Národní archiv, fond MSpr, kart. 585.
- 39 Porada k prováděcím předpisům z 25. listopadu 1931; Národní archiv, fond MSpr, kart. 587.
- 40 K tomu i HORÁČEK, František: Počátky pracovních soudů. *Pracovní právo*, roč. XI (V)/1932, s. 120–121.
- 41 Jak ministerstvo spravedlnosti nespěchalo s přípravou tohoto předpisu, jako nespěchalo s odpovědí na poslancekou interpelaci. K tomu interpelace z 30. října 1932 (www.psp.cz, Digitální knihovna, NS RČS 1929–1935, Poslanecká sněmovna, tisk č. 2035/X.) a odpověď na ni z 26. května 1933 (www.psp.cz, Digitální knihovna, NS RČS 1929–1935, Poslanecká sněmovna, tisk č. 2294/XVIII.).
- 42 První pokus učinili již v roce 1931 a brzy následoval další. K tomu úřední záznam o poradě na Ministerstvu spravedlnosti 20. listopadu 1933 a následná meziministerská korespondence; Národní archiv, fond MSpr, kart. 588.
- 43 Jak jsem to zmínil už v souvislosti se sazbami advokátských odměn, s vydáváním prováděcích předpisů vláda váhala. Už v říjnu 1931 proto ministra spravedlnosti interpelovala skupina převážně německých poslanců (www.psp.cz, Digitální knihovna, NS RČS 1929–1935, Poslanecká sněmovna, tisk č. 1445/V.). Ministr A. Meissner na ni s „obdivuhodnou“ rychlostí odpověděl 26. května 1933 (www.psp.cz, Digitální knihovna, NS RČS 1929–1935, Poslanecká sněmovna, tisk č. 2294/XVII.).
- 44 Úřední záznam dr. J. Vosky z 14. září 1932; Národní archiv, fond MSpr, kart. 589. Činnost pracovních soudů byla dočasně zastavena nařízením protektorátního ministerstva spravedlnosti č. 194/1944 Sb.
- 45 Konkrétní případ oddělení okresního soudu pro pracovní spory v Chrudimi; Národní archiv, fond MSpr, kart. 588.
- 46 Úřední záznam o přípisu Ministerstva obchodu Ministerstvu spravedlnosti s žádostí brněnských obchodních jednatelů, 11. května 1933; Národní archiv, fond MSpr, kart. 589.
- 47 Zpráva evidence judikatury. Příloha dopisu prvního prezidenta Nejvyššího soudu Ministerstvu spravedlnosti z 31. srpna 1934; Národní archiv, fond MSpr, kart. 589. Na Slovensku obdobné problémy nevznikaly díky jiné úpravě odvolání v občanském soudním řádu.
- 48 Posudek Prezidia vrchního soudu k aplikaci zákona o pracovních soudech z 2. května 1934; Národní archiv, fond MSpr, kart. 589.
- 49 Vyjádření Ústředny československých obchodních a živnostenských komor; k č. j. 18 049/Ú z 16. listopadu 1936; Národní archiv, fond MSpr, kart. 589.

- 50 Úřední záznam. Závady v prac. soudnictví podle sdělení nejvyššího soudu; Národní archiv, fond MSpr, kart. 589.
- 51 Problému si všiml i dobový tisk (článek Obtíže v pracovním soudnictví. *Národní politika*, č. 49, 19. února 1938, s. 13.
- 52 Zejména soubor dokumentů v kartonu č. 589 fondu MSpr v Národním archívu.
- 53 K tomu HORÁČEK, František: Počátky pracovních soudů. *Pracovní právo*, roč. XI (V)/1932, s. 119.
- 54 K tomu série dokumentů včetně dvou usnesení Vrchního soudu v Bratislavě; Národní archiv, fond MSpr, kart. 587.
- 55 Takovému výkladu přispělo i Ministerstvo zemědělství, které informovalo zemský úřad v Bratislavě, že veškerá starší ustanovení o příslušnosti a řízení ve sporech mezi zemědělskými zaměstnanci a jejich zaměstnavateli pozbývají platnosti 1. ledna 1932, aniž by – podobně jako ministerstvo spravedlnosti – domyslelo důsledky toho, že nové orgány budou vesměs aktivovány až později. K tomu Přípis Ministerstva zemědělství Zemskému úřadu v Bratislavě ze 7. prosince 1931; Národní archiv, fond MSpr, kart. 589.
- 56 K tomu série dokumentů in Národní archiv, fond MSpr, kart. 587.
- 57 Stížnost Ministerstva obchodu; Národní archiv, fond MSpr, kart. 588.
- 58 Přípis Ministerstvu spravedlnosti Nedostatek zemědělského dělnictva; Národní archiv, fond MSpr, kart. 588.
- 59 Zprávy Státního úřadu statistického (Praha: vlastním nákladem), roč. V/1924, s. 618, roč. VI/1925, s. 334, roč. VII/1926, s. 19, roč. VIII/1927, s. 17, roč. IX/1928, s. 99, roč. X/1929, s. 1375, roč. XI/1930, s. 1337, roč. XII/1931, s. 1952, roč. XIII/1932, s. 1272 a roč. XIV/1933, s. 540.
- 60 Zprávy Státního úřadu statistického (Praha: vlastním nákladem), roč. XV/1934, s. 996, roč. XVI/1935, s. 106 a 1170, roč. XVII/1936, s. 1102 a roč. XVIII/1937, s. 1338. Ve Zprávách z následujícího roku údaje o civilním soudnictví chybí, proto jsou převzaty z porovnávací tabulky z Výkazu o činnosti pracovních soudů za rok 1939 (Národní archiv, fond MSpr, kart. 2013)
- 61 Sestaveno i s využitím podkladů pro zprávu Mezinárodní organizace práce o československých pracovních soudech (Národní archiv, fond MSpr, kart. 2099).
- 62 K tomu zejména materiály související s vydáním vl. nař. č. , kterým se obnovuje pracovní soudnictví v zemích České a Moravskoslezské a mění jeho organizace (Národní archiv, fond MSpr, kart. 2099).
- 63 Přípis Ministerstvu spravedlnosti z 10. listopadu k osnově nařízení, kterým se obnovuje pracovní soudnictví v zemích České a Moravskoslezské a mění jeho organizace (Národní archiv, fond MSpr, kart. 2099).
- 64 *Právo lidu*, 28. listopadu 1946, s. 2; srovnej dále například článek Potřeba pracovních soudů ve *Svobodném slovu* z 26. února 1947, s. 1, kde autor z řešení konkrétních případů vyvozuje potřebu rychlého obnovení pracovních soudů.
- 65 *Svobodné slovo* z 26. února 1947, s. 1.
- 66 Srovnej i podkladové materiály z přípravy tohoto nařízení v Národním archívu (Národní archiv, fond MSpr, kart. 2099).
- 67 Přípis Okresního soudu v Trutnově Ministerstvu spravedlnosti z 22. prosince 1948 (Národní archiv, fond MSpr, kart. 2099).
- 68 Srovnej například obsáhlé a o statistické údaje se opírající studie Leonarda BIANCHIHO, které se ovšem koncentrují hlavně na trestní soudnictví (Triedne zloženie porotcov a kmet'ov za predmníchovskej republiky na Slovensku. *Právnické štúdie*, roč. II/1954, s. 615–680; Laický živel v súdnictve predmníchovskej republiky. *Právnické štúdie*, roč. VI/1958, s. 115–162).
- 69 HRŮMADA, Jiří – WITZ, Karel a kol.: Československé pracovní právo. Praha: SPN 1959, s. 289.
- 70 „Bohaté životní zkušenosti soudců z lidu budou napříště v řízení a rozhodování využívány především tam, kde povaha věci klade těžší přepážku do řešení skutkových otázek“; citováno z důvodové zprávy k novele občanského soudního řádu (www.psp.cz; Digitální knihovna, FS ČSSR 1969–1971, tisk č. 23).
- 71 ŠIMÍČEK, Vojtěch: *Odvolání přisedících – přehlížená protiústavnost*, přístupné na <http://jinepravo.blogspot.cz/2009/10/odvolani-prisedicich-prehlizena.html>.
- 72 <http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99%C3%ADsed%C3%ADc%C3%AD> [cit. 20. 11. 2014].
- 73 Lze plně souhlasit s Vojtěchem Šimíčkem, který ve zmíněném článku napsal, že hlavní problém přisedících „zejmé spočívá v tom, že se v podstatě mechanicky převzal institut dřívějších soudců z lidu, kteří se pouze přejmenovali a oděli do trošku jiného hávu“; (ŠIMÍČEK, Vojtěch: *Odvolání přisedících – přehlížená protiústavnost*, přístupné na <http://jinepravo.blogspot.cz/2009/10/odvolani-prisedicich-prehlizena.html>).
- 74 BUREŠ, Jaroslav – DRÁPAL, Ljubomír – MAZANEC, Michal: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996.
- 75 JIRSA, Jaroslav (ved. autorského týmu): *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář*. Kniha I. Praha: JUDr. Karel Havlíček, 2014.

Labour Courts in Czechoslovakia

Ladislav Vojáček

Summary

In this article, following the author's foregoing study on adoption of the new legislation on labour courts (Law No. 131/1931 Coll.), he gives interpretation of its essential provisions. He also pays attention to the preparatory work on the secondary (implementing) legislation, its adoption and content (legislation concerning the establishment of the labour courts, its activation, the process of choosing the lay judges and their reimbursement). The provisions on reconciliation proceeding are also mentioned, which were not finally applied in practice, as well as courts' rules of order and particular problems that occurred in the functioning of the labour courts. The author also briefly analyses the amendments to the new legislation and the end of the labour courts.

Functioning of the courts resolving labour law disputes was not trouble-free, yet the positives prevailed. This was mainly thanks to the enlarged jurisdiction of the labour courts (as compared to that of the trade courts) as well as keeping the proceeding fast and economical.